

УДК 37.036

ВИХОВАННЯ МОРАЛЬНО-ЕСТЕТИЧНОЇ КУЛЬТУРИ СТУДЕНТІВ ТЕХНІЧНИХ КОЛЕДЖІВ

Є. В. Жученко

У статті визначено засадничі поняття моральності, духовності, особистості, цінностей, культури освіти виховання, а також комплекс понять, що формує концепти морально-естетичної культури особистості; розглянуті вимоги, що стоять перед освітніми установами щодо виховання сучасної студентської молоді; окреслені завдання морально-естетичного виховання в освітньому процесі вищих технічних навчальних закладів.

Ключові слова: морально-естетична культура, духовність, виховання, освіта, вищий технічний навчальний заклад.

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок з важливими науковими та практичними завданнями. У сучасних умовах удосконалення системи вищої технічної освіти ключовим питанням є відродження її культурно-творчої місії, перехід до культуротворчої системи освіти в цілому. Необхідність такого оновлення пов'язана з тим, що існуюча система не забезпечує вирішення поставленого завдання – формування культури майбутніх спеціалістів, у якій поєднуються високий професіоналізм і духовне багатство. Сьогодні чітко усвідомлюється, що освіта й культура, розвиваючись у взаємодії, забезпечують творчий взаємозв'язок моральних, художніх, інтелектуальних якостей особистості, необхідних майбутньому фахівцю. Вихід на нові стандарти загальнокультурної підготовки полягає у вихованні в студентів творчого підходу до навчально-виховного процесу. Велике значення має виховання потреби та сприйняття навчальної діяльності як найвищої насолоди та необхідності, яку відчуває особистість у процесі загальнокультурної підготовки [5].

Аналіз останніх досліджень і публікацій, в яких започатковане вирішення даної проблеми і на які спирається автор. Наукові дослідження свідчать про те, що акцентування уваги на розвиток інтелекту, логічного мислення в навчально-виховному процесі вищої технічної школи, зокрема технічних коледжів, призводить до деградації

духовності, збіднення емоційно-почуттєвої сфери особистості, зниження рівня культури почуттів і культури мислення, що в цілому характеризує морально-естетичну культуру (С.Дементьева, В.Зінченко, Є.Коцюба, Н.Крилова, Н.Мартинович, Л.Москвичова, О.Олексюк, Л.Печко, В.Поплужний, О.Семашко, П.Симонов, Л.Юлдашев, Г. Шевченко, П.Якобсон).

Значна кількість учених досліджувала питання розвитку моральної та емоційно-почуттєвої сфери студентів. Проблеми морально-естетичної культури знайшли своє яскраве відображення в працях філософів-естетиків: О.Бурова, М.Кіяценка, М.Лейзерова, В.Малахова, В.Мартінова, В.Михальова, Л.Столовича, К.Шудрі, Р.Шульги; педагогів: В.Бутенко, Т.Зайцева, В.Личковах, Л.Масол, Н.Миропольська, О.Олексюк, Г.Падалка, Г.Шевченко, О.Щолокова та інших. Механізм виникнення й протікання емоційно-почуттєвих процесів розкривається в працях провідних психологів: І.Беха, М.Боришевського, Л.Виготського, Б.Додонова, Д.Леонтєва, О.Леонтєва, С.Максименка, В.Поплужного, С.Рубінштейна, О.Чебикіна, Г.Шингарова, Ж.Юзвак, П.Якобсона та багатьох інших.

Метою статті є визначення змісту поняття «морально-естетична культура студентів технічних коледжів», а також ролі виховного процесу у формуванні моральних та естетичних цінностей майбутніх спеціалістів.

Виклад основного матеріалу. Сучасне розуміння освітньо-виховного процесу, у якому єдність змісту, форм, засобів і методів освіти стимулює духовний розвиток майбутніх спеціалістів є необхідною умовою сьогодення. Основними завданнями цього процесу є формування морально-естетичної культури, виховання здатності до сприйняття творів мистецтва, формування високих культурних потреб та інтересу до вдосконалення культури спілкування, визначення свого місця в діалозі культур, а також розвиток культурного самопізнання. А.Бахтін стверджував, що «три галузі людської культури – наука, мистецтво й життя – набувають єдності лише в особистості» [1]. Усе це вимагає розробки нової системи виховання, яка покликана охопити всі щабелі культурного зростання, морального й художнього становлення особистості, всі рівні її духовної зрілості й морально-культурної гідності: від бездуховності, культурної нерозвинутості до свідомої, високодуховної поведінки й формування професійної здібності творити за законами краси.

У наш час проблема морально-естетичної культури, естетичного виховання особистості, формування її естетичної свідомості – одна з

найважливіших задач, що постає перед сучасною освітою. Адже для естетичної свідомості характерна «жива думка», що діє вільно, з визначеними ціннісними установками, тобто вона має глибокий особистісний зміст для кожної людини окремо. З усіх форм суспільної свідомості саме естетична у своїх ціннісних орієнтаціях є найбільш широкою. Вона специфічно розкриває досягнення різних сфер свідомості та ідеології, вона чуттєво зображує сприйманий світ, звичайно, в аспекті прекрасного чи потворного, піднесеного чи низинного, трагічного чи комічного, героїчного чи антигероїчного [2].

Свідомість і потреба, відношення і дія в структурі морально-естетичної культури – усе це система людських факторів, що знаходяться в діалектичній взаємозумовленості і взаємодії. Діючи в кожній сфері громадського життя на нових рівнях, вони збагачуються, піднімаються, стають усе більш визначеними, творчо активними. Звичайно, ці якісні зміни не відбуваються ізольовано від умов громадського життя. У постійності якісних змін у естетичній свідомості позначаються об'єктивні умови громадського життя, особливо, характер і змістовність конкретної естетичної культури і морально-психологічної атмосфери, поза якою важко уявити цю культуру, яка є одним із істотних факторів формування естетичної свідомості. На розвиток морально-естетичної культури впливають естетичні погляди, уявлення, поняття, художня творчість у всіх її видах, матеріалізація естетичної свідомості через естетику, побут, спорт тощо. Естетична свідомість, розкриваючи різні сторони способу життя, відрізняється лише відносною самостійністю. Розвиваючись по своїм специфічним законам, естетична свідомість випробовує на собі вплив різних форм життя суспільства.

У теорії естетичного виховання формування морально-естетичної культури розглядається на основі активізації емоційного досвіду особистості, в органічній єдності емоційно-почуттєвої, моральної та інтелектуальної сфери, як краса людського вчинку, мотив художньої діяльності, творчого самовираження, як естетичні переживання зустрічі з прекрасним, почуття естетичної насолоди [2].

Стрижнем усієї системи виховання в Україні повинна бути національна ідея, яка відіграє роль об'єднуючого, консолідуючого фактора у суспільному розвитку, спрямованого на вироблення життєвої позиції людини, становлення її як особистості, як громадянина своєї держави, як високо духовної, моральної особистості.

Зміст виховання студентів у вищому технічному навчальному закладі – технічному коледжі, насамперед, відбиває процес прогресивних змін якостей особистості майбутнього техника-технолога. Цей прогрес можливий лише за умови визначення системи педагогічного впливу на особистість студента в класичній тріаді – освіта, навчання, виховання, де провідним визнається виховання.

Новий підхід у галузі виховання полягає в тому, щоб організувати процес формування особистості спеціаліста з вищою технічною освітою на основі взаємозв'язку, взаємного проникнення всіх видів виховання, покликаних формувати духовну культуру особистості, в структурі якої морально-естетичні цінності посідають чільне місце.

Оскільки вищий заклад освіти є лише ланкою у ланцюжку соціальних інститутів, які формують культуру майбутнього спеціаліста, реформування вищої технічної освіти розглядається як багатоаспектна проблема, що має важливе соціальне й наукове значення і потребує нового педагогічного осмислення, використання сучасних педагогічних підходів та забезпечення виховного впливу на індивідуальний розвиток кожного студента. Основними завданнями морально-естетичного виховання визначаємо наступні: забезпечення необхідних екосоціальних умов для повної реалізації можливостей розвитку особистості студента, повноцінного психічного та духовного її становлення; створення атмосфери емоційної захищеності, тепла, любові, взаєморозуміння, чуйності, доброзичливості, належних умов для розвитку почуттів; засвоєння базових моральних цінностей та ідеалів, культурних традицій, етичних норм взаємин між близькими людьми і в суспільному оточенні, виховання культури поведінки, здатності піклуватися про молодших і немічних; забезпечення духовної єдності поколінь, виховання поваги до законів, прав і свобод людини, залучення дітей до світу знань, виховання поваги до науки, педагога, розвиток прагнення до освіти і творчого самовдосконалення; розвиток рис творчої працелюбної особистості, формування естетичних смаків і почуттів, уміння розрізняти прекрасне і потворне в мистецтві і житті, забезпечення умов для практичної творчої діяльності студентів, розвитку культурних навичок технічної справи, а також залучення до духовних традицій світової та вітчизняної культури.

Висновки і перспективи подальших розвідок у даному напрямку. Таким чином, «морально-естетична культура» є складовою загальної культури майбутнього спеціаліста; вона є відкритою, соціально-культурною системою з комбінаторним керуванням, і в той

же час елементом такої системи, як духовна культура, що являє собою діалектичну інтегровану єдність емоційно-почуттєвої, моральної та інтелектуальної сфери, духовних цінностей, норм поведінки та методів діяльності, естетичного стилю мислення, культуротворчих знань, умінь та навичок, що формуються, реалізуються і вдосконалюються у художній, естетичній та соціокультурній діяльності, визначаючи її характер та рівень.

Література

1. Бахгин М.М. К методологии гуманитарных наук // М.М.Бахгин. Эстетика словесного творчества. М.: Искусство, 1979. – С. 34 .
2. Боров Ю. Эстетика / Ю. Боров. – [4-е изд., доп.]. – М. : Политиздат, 1988. – 496 с.
3. Етика : навч. посіб. / за ред. В. Лозовий. – К. : Юрінком Інтер, 2002. – 224 с.
4. Семашко А.Н., Суна У.Ф. Развитие эстетической культуры молодежи / А.Н. Семашко, У.Ф.Суна. – М.: Знание, 1980. – 64 с.
5. Шевченко Г.П. Формування духовної культури учнівської молоді засобами мистецтва: методологія, теорія, практика / Г.П. Шевченко // Формування духовної культури учнівської молоді засобами мистецтва: методологія, теорія, практика: Науковий збірник. – Вип. 2. – Луганськ, 2000. – С. 5-8.

ВОСПИТАНИЕ НРАВСТВЕННО-ЭСТЕТИЧЕСКОЙ КУЛЬТУРЫ СТУДЕНТОВ ТЕХНИЧЕСКИХ КОЛЛЕДЖЕЙ

С. В. Жученко

В статье определены основные понятия нравственности, духовности личности, ценностей, культуры, образования, воспитания, а также комплекс понятий, формирующий концепты нравственно-эстетической культуры личности; рассмотрены требования, стоящие перед образовательными учреждениями по воспитанию современной студенческой молодежи; намечены задачи нравственно-эстетического воспитания в образовательном процессе высших технических учебных заведений.

Ключевые слова: нравственно-эстетическая культура, духовность, воспитание, образование, высшее техническое учебное заведение.

EDUCATION OF MORAL AND AESTHETIC CULTURE OF TECHNICAL COLLEGE STUDENTS

E. V. Zhuchenko

The author of the article gives definition of the basic concepts morality, spirituality, personality, values, culture, education, upbringing, as well as a set of notions that forms the concepts of personality moral and aesthetic culture; examines

the education requirements of student youth that face the educational establishments; outlines the tasks of moral and aesthetic education in the educational process of higher technical schools.

Keywords: Moral and aesthetic culture, spirituality, upbringing, education, higher technical school.

Жученко С.В. – директор Северодонецького хіміко-механічного технікуму Східноукраїнського національного університету імені Володимира Даля (м. Северодонецьк, Україна). E-mail: jychenko-sa@yandex.ru

Zhuchenko E.V. – Director of the Severodonetsk Chemical and Mechanical Technical College of Volodymyr Dahl East Ukrainian National University (Severodonetsk, Ukraine), E-mail: jychenko-sa@yandex.ru

УДК. 37.015.31:167

МЕТОДОЛОГІЯ ДОСЛІДЖЕННЯ ПРОБЛЕМИ ТВОРЧОГО РОЗВИТКУ ОСОБИСТОСТІ

С. В. Коновець

У статті розглядаються методологічні основи дослідження проблеми творчого розвитку особистості. Обґрунтовується сутність дефініцій «методологія», «творчий розвиток особистості» та значення використання певних методологічних принципів (історизму, системності, розвитку, науковості, всебічного вивчення явищ і процесів, їх взаємозв'язку та взаємозумовленості, цілісності дослідження) і підходів (системного, феноменологічного, антропологічного, аксіологічного, особистісно орієнтованого, діяльнісного, технологічного, акмеологічного, культурологічного, креативного), а також комплексного застосування відповідних методів діалектичного зв'язку об'єктивних і суб'єктивних факторів творчого розвитку особистості.

Ключові слова: методологія, методологічні принципи, методологічні підходи, методи дослідження, творчий розвиток особистості.

Постановка проблеми. У «Національній доктрині розвитку освіти України у ХХІ столітті» наголошується на гострій потребі нашого суспільства у цілісних особистостях, спроможних до